



**Sexism:
See it.
Name it.
Stop it.**



философско
исторически
факултет

Конференция «Сексизмът в България – история, измерения и перспективи. Препоръка на Съвета на Европа за предотвратяване и борба със сексизма в Европейския съюз»

Представяне на работата на Пловдивския университет в областта на защитата на човешките права на жените

Доц. д-р Стойка Пенкова



философско
историческу
факултет

Конференция «Сексизмът в България – история, измерения и перспективи. Препоръка на Съвета на Европа за предотвратяване и борба със сексизма в Европейския съюз»

Равнопоставеността на половете във висшето образование

Равнопоставеност vs Равенство.

- ✓ «**Равенство на половете**» задава определени социални отношения във връзка с пола и със самото това конструира определени институционални и всекидневни социални конструкции, свързани с него.
- ✓ Терминът «**равнопоставеност**» предполага равно(ценно) третиране или третиране, което е различно. Той предлага набор от препоръки, структурирани на различни нива, за да покаже как биха могли да се развиват, осъществяват и наблюдават определени чувствителни към пола политики във висшето образование.
- ✓ Чрез използването му акцентът се поставя по-скоро върху **равноценността и справедливото третиране** на жените, което им позволява да участват като «партньори в различието» в институционални и нормативни конструкции и в производството на знание.
- ✓ Условие на възможност за демократично партньорство между половете е тъкмо тяхната равнопоставеност и установяването на **равноценни отношения**, обусловени от наличието на полово-специфично знание.
- ✓ Поради тази причина висшето образование представлява **важен ресурс за производство на знание и модел за институционализацията на равнопоставеността на половете и партньорството между тях.**



Равнопоставеността на половете във висшето образование: исторически контекст

- ✓ По време на социализма **диференциацията по пол** е много по-малко видима.
- ✓ **Училищната програма** е една и съща за двата пола и от момичетата се очаква да постъпват в технически специалности като момчетата.
- ✓ Значителен брой жени получават професионално образование и заемат постове, които в Западна Европа са предимно за мъже.
- ✓ С това се смята, че **равенството на половете е постигнато** като цел, а във всички области, смятани за женски, като домашния живот или личните взаимоотношения, практически липсва публична дискусия за равенството, както и образователно усилие за неговото постигане.
- ✓ Ако западните училища и общества не успяват да отворят «мъжките» области за жени, източните училища и общества също се **провалят в признаването на социалната ценност на «женските» области и в отварянето им за мъже.**



Сегрегационни аспекти в кариерите във висшето образование

- ✓ **Модел на изключване:** жените са изключени от добре заплатени длъжности поради социо-културни причини.
- ✓ По логиката на този модел в институциите на висшето образование жените се оказват изключени или представляват малцинство сред притежателите на високи постове (професори, декани, ректори).
- ✓ **Модел на струпване:** при който жените са «струпани» в по-малко желаните постове и функции, които мъжете предпочитат да избягват.
- ✓ В университетската среда жените са «струпани» при академични практики като тюторство, водене на семинари, лабораторни занятия и практики със студентите.



Дискриминация по пол във висшето образование

- ✓ **Ограничен достъп** на един пол до определени нива на образование.
- ✓ Основани на пола разлики в **нивата на отпадане**.
- ✓ Разлики по пол в **критериите за подпомагане** и в нивата на трите степени на висшето образование.
- ✓ Дисбаланс по пол в **специализациите след завършване**
- ✓ Дисбаланси (и последиците от тях за мъже и жени) между **предлагането и търсенето на образование и професионално обучение на пазара на труда**.
- ✓ Основани на пола **йерархични структури** в администрацията и управлението на висшето образование.



Наличие на сексизъм в образователните и изследователските програми

- ✓ в съдържанието на програмите, учебниците, дидактичните материали);
- ✓ в образователната среда;
- ✓ в различните очаквания и оценки, основани на пола на студента, както от страна на преподавателите, така и от страна на самите студенти
- ✓ в изтънченото създаване на етикети и въздействието им върху студентите и т.н.



Дискриминация по пол и структура на половите различия във висшето образование

- ✓ **Дискриминацията по пол** може да се открие на няколко нива:
 - на нивото на резултатите;
 - на нивото на структурата на образователните институции;
 - на нивото на образователното съдържание.

- ✓ **Структура на половите различия:**
 - хоризонтални различия по пол (напр. феминизацията или маскулинизацията на области на обучение)
 - вертикални различия по пол (напр. различни заплати и различни назначения на професионални и управленски длъжности, основани на пола).



Институционален и нормативен контекст на забраната на дискриминацията по пол във висшето образование

- ✓ **Законите и правителствените постановления** са нормативни документи на националното законодателство: всички форми на дискриминация, основана на раса, националност, етническа принадлежност, език, религия, социална група, политически убеждения, възраст, пол и сексуална ориентация са забранени.
- ✓ **Законите за равни възможности:** модерен подход към принципа на равенство на възможностите и отношението към мъже и жени от гледна точка на достъпа до образование, работа, култура и информация, както и от гледна точка на достъпа до и участието във вземането на решения. на нивото на резултатите;
- ✓ **Законът за висшето образование** не съдържа никакви дискриминационни мерки, но обикновено не съдържа и експлицитни мерки за равнопоставеността на половете на която и да било образователна степен.



Институционален и нормативен контекст на забраната на дискриминацията по пол в Пловдивски университет

- ✓ Принципът на равнопоставеност на половете е залегнал в приетия през 2010 г. с решение на АС и актуализиран през 2016 г. **Етичен кодекс**:
 - предвиден да подпомага преподавателите, служителите и студентите при идентифицирането и решаването на етически проблеми, които могат да възникнат в периода на работа или обучение в университета;
 - създаден, за да ги направлява в отношенията с колеги, студенти, с университета и с местните, националните и международните общности;
 - не изключва и не замества правата и задълженията на преподавателите и служителите според закона.



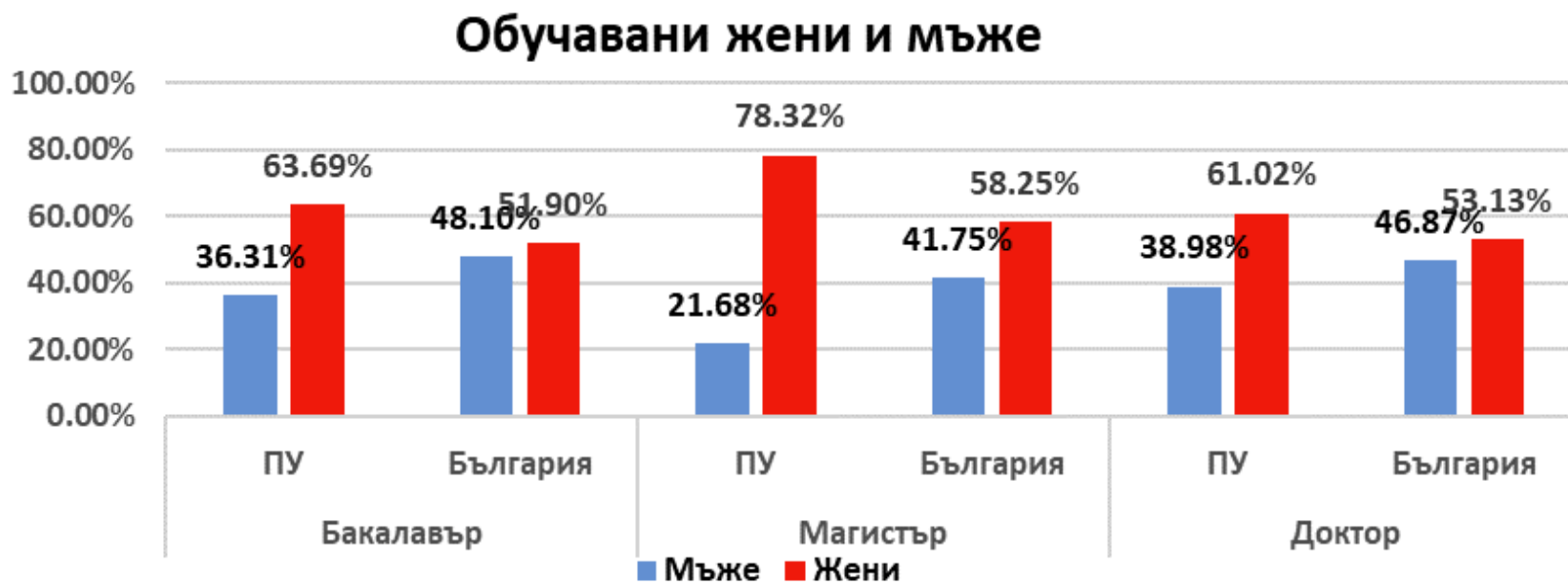
Между институционалните намерения и действителните практики

- ✓ Проект «Подкрепа за въвеждане на планове за равнопоставеност между мъжете и жените в академичните среди и научно-изследователската дейност» <https://uni-plovdiv.bg/pages/index/1557/>



Между институционалните намерения и действителните практики

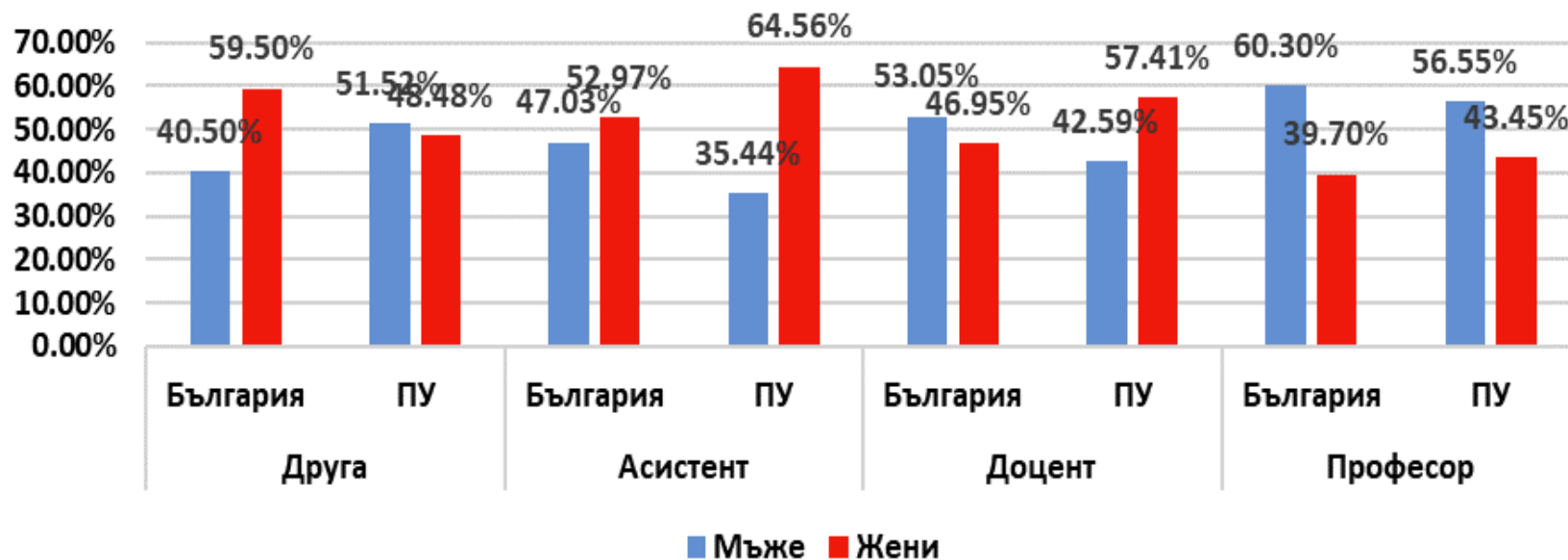
✓ Източник: <https://uni-plovdiv.bg/pages/index/1557/>



Между институционалните намерения и действителните практики

✓ Източник: <https://uni-plovdiv.bg/pages/index/1557/>

Процент жени и мъже по академични длъжности



Между институционалните намерения и действителните практики

- ✓ В ПУ все още са налични хоризонтални различия по пол, свързани с феминизацията или маскулинизацията на определени области на обучението, както и вертикални различия по пол.
- ✓ Наблюдаваме както **модел на изключване**, при който жените са по-малко сред притежателите на високи постове (професори, декани, ректори), така и **модел на струпване**, при който жените са „струпани“ в по-малко желаните постове и функции, които мъжете предпочитат да избягват (тьюторства, асистентски дейности, лабораторни занятия и практики със студентите, вътрешни проекти, ръководства на докторанти).



Между институционалните намерения и действителните практики

- ✓ В ПУ се наблюдава институционална дискриминация по пол.
- ✓ В резултат на институционални политики, институционалният сексизъм изглежда безличностен и следствията от него по-лесно могат да бъдат отречени или пренебрегнати.
- ✓ Затова са необходими институционални практики, чрез които да се противодейства на тази форма на институционален сексизъм.



Развитието на социалните изследвания на пола като едно от решенията за преодоляване на институционалния сексизъм във висшето образование

- ✓ Социалните изследвания на пола и политиките по отношение на пола трябва да бъдат взаимно зависими на всички нива. Те предлагат ноу-хау, необходимо за разработването на политики по отношение на пола в различни среди и области.
- ✓ Философско-историческият факултет и знанието за Другия и Себе си, постигано в неговите интердисциплинарни образователни и изследователски програми, което е условие за разбиране, взаимно уважение, себеутвърждаване и утвърждаване на общността.
- ✓ Социалните изследвания на пола трябва да се отнасят до локалните и регионалните специфики, нещо което е в центъра на образователните и изследователски програми на ФИФ и което трябва да се отчита от ПУ при реформиране отвътре на отношенията между половете.



Развитието на социалните изследвания на пола като едно от решенията за преодоляване на институционалния сексизъм във висшето образование

- ✓ Социалните изследвания на пола трябва да дават качествено, съвременно професионално обучение в избраните кариери.
- ✓ Развитието на учебни програми в тази област са знак за ангажираност със социалната промяна и показват активистка ориентация в академията, която в по-дългосрочен план ще повлияе върху властовите структури във и извън институциите на висшето образование.
- ✓ Да работят и отразяват връзките с НПО.
- ✓ Експертното знание, свързано със социални изследвания на пола, трябва да се предлага и на политическата власт като проекти за равнопоставеност между половете.



Препоръки за развитието на социалните изследвания на пола като едно от решенията за преодоляване на институционалния сексизъм във висшето образование

- ✓ Висока научно-изследователска и професионална компетентност на развиващите тези изследвания
- ✓ Разгръщане на интердисциплинарната перспектива на ФИФ и откриване към други факултети
- ✓ Създаване на курсове за докторанти, фокусирани върху въпросите на пола, които могат да повлияят за приемането на социалните изследвания на пола в нова сфера, както и създаване на специализирани докторски програми
- ✓ Инкорпорирането на социалните изследвания на пола в магистърските програми
- ✓ Въвеждане на специализирани курсове и модули в бакалавърските програми.

